

วิบัติในพระพุทธศาสนา*

The Calamity in the Buddhism

พระรุ่งธรรม โชติธมฺโม (หลักคำ) และพระมหามิตร จิตฺตปัญโญ
Phra Rungtham Jodidhammo (Lakkham) and Phramaha Mit Thittapanyo
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Khon Kaen Campus, Thailand
Corresponding Author, E-mail: rungtham6460@gmail.com

บทคัดย่อ

วิบัติ 4 ที่ปรากฏในพระพุทธศาสนา คือ 1) ศีลวิบัติ คือ การกระทำที่ขัดต่อศีลหรือการกระทำให้ศีลบกพร่องการล่วงละเมิดข้อระเบียบ กฎกติกาของสังคมขนบธรรมเนียมจารีตประเพณีในแต่ละท้องถิ่น อันสื่อถึงลักษณะที่ทางสังคมไม่เห็นด้วย 2) อาจารย์วิบัติ คือ ความประพฤติดีเสียหาย เสียอาจารย์ เสียจรรยา มารยาท ความประพฤติดีผิดในหลักของศีลธรรมและจริยธรรม ผิดต่อหลักคำสอนในทางพระพุทธศาสนา หรือหลักศาสนาของตนเองที่นับถือ 3) ทิฐิวินิบัติ คือ ความเห็นที่ขัดต่อความเป็นจริงหรือความเห็นผิด เป็นถูก ความเห็นที่ประกอบไปด้วยกิเลส คือ ความโลภ ความโกรธ ความหลง อาศัยอำนาจของกิเลส เหล่านี้ทำให้บุคคลนั้นมีความเห็นผิด คิดผิด ทำผิด ทั้งทางกาย วาจา และใจ 4) อาชีวะวิบัติ คือ ความวิบัติ แห่งการประกอบอาชีพ หรือการเลี้ยงชีพในทางที่ผิดไม่เหมาะสมไม่ควรแก่เพศภาวะของตนเอง เป็นการประกอบอาชีพที่ขัดต่อหลักแห่งศีลธรรม ขัดหลักกฎหมายของบ้านเมือง เป็นเหตุให้ตนเองและบุคคลอื่นเดือดร้อน มีผลกระทบเป็นวงกว้าง สามารถเกิดปัญหาต่อสาธารณะ ชุมชนองค์กร หน่วยงาน ทำให้ได้รับความเดือดร้อน เสียหาย

คำสำคัญ: วิบัติ; พระพุทธศาสนา

Abstract

There are four failures which are documented in Buddhist principles in the following:
1) Precept failure is defined as an act against morality, also known as immoral conduct

*ได้รับบทความ: 26 มีนาคม 2563; แก้ไขบทความ: 24 พฤศจิกายน 2563; ตอรับตีพิมพ์: 30 ธันวาคม 2563

Received: March 26, 2020; Revised: November 24, 2020; Accepted: December 30, 2020

in which it violates public laws and traditions in each region, leading to unacceptable behaviours to the society; 2) Behavioural failure is described as misconduct against ethics. Moreover, it is misbehaviour against moral and ethical fundamentals as well as the religious teaching in Buddhism and/or other religious beliefs; 3) Erroneous beliefs is an act of having false opinions against reality and morality in which it is formed by greeds, anger and delusions. Furthermore, it depends on the power of those aforementioned greeds which results in a person having wrongful thoughts and misconduct both verbally and mentally; 4) Professional failure refers to occupational misconduct or professional malpractice which is inappropriate to gender and self and contrary to the good morals and the laws. Consequently, it creates a catastrophe to own self and other parties. In other words, it can widely affect public community, organisations and companies with a disastrous outcome.

Keywords: Failure; Buddhism

1. บทนำ

โลกได้ถูกมนุษย์นำเอาทรัพยากรทางธรรมชาติขึ้นมาใช้ เพื่อให้มนุษย์ที่ดำเนินชีวิตบนโลกนี้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น สะดวกสบายขึ้น จึงเป็นสาเหตุทำให้ระบบนิเวศทางธรรมชาติเกิดการเปลี่ยนแปลง ประกอบกับสภาวะการเปลี่ยนแปลงของโลกที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา จึงก่อให้เกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติอยู่บ่อยๆ อาทิเช่น แผ่นดินไหว น้ำท่วม ภัยแล้ง เป็นต้น

สภาวะทางธรรมชาติที่เป็นเช่นนี้ ซึ่งมีความเปลี่ยนแปลงไปตามกฎธรรมชาติ เฉกเช่นเดียวกับชีวิตของมนุษย์ ที่มีความเปลี่ยนแปลงไปตามกฎแห่งพระไตรลักษณ์ ซึ่งในทางพระพุทธศาสนาเรียกสภาวะแบบนี้ว่า วิบัติ คำว่า วิบัติ ในความหมายทางพระพุทธศาสนาหมายถึง ความเสียหาย ความผิดพลาด ความบกพร่อง ความเสียหายใช้การไม่ได้วิบัติ ในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนามีอยู่มากมายหลายประการ ในงานบทความนี้มุ่งเน้นที่จะกล่าวถึงเฉพาะวิบัติ 4 ประการที่ปรากฏในพระพุทธศาสนา

สังคมไทยในปัจจุบันกำลังเผชิญกับปัญหาความเสื่อมโทรมในทางศีลธรรมและจริยธรรมอย่างหนัก ปัญหาเหล่านี้ได้หมักหมมและสั่งสมมานาน นับตั้งแต่การแยกเอาการศึกษาออกจากวัด เพื่อต้องการพัฒนาการศึกษาของชาติให้เท่าเทียมกับนานาประเทศ ด้วยเหตุนี้ ผู้คนในสังคมเริ่มจะห่างจากศีลธรรมจริยธรรมมากขึ้น กลายมาเป็นปัญหาที่ต้องรีบแก้ไขเร่งด่วน เมื่อพิจารณาถึงคำว่า วิบัติ ตามนัยคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาที่ได้กล่าวไว้ ความวิบัติที่เกิดขึ้นได้เนื่องมาจากการกระทำของตนเองเป็นเหตุหลัก ผลจากการกระทำนั้นเองที่ส่งผลให้ดี หรือส่งผลในทางลบ ก็อาศัยเหตุของการกระทำเป็นหลัก การกระทำจะเกิด

ได้ก็ต้องอาศัยทฤษฎี พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) ได้กล่าวถึงความวิบัติว่า มิจฉาทิฏฐิเป็นตัวสร้างความเสื่อมพินาศทั้งตนเองและสังคมก่อให้เกิดความเสื่อมประโยชน์ เสื่อมทรัพย์สมบัติ เสื่อมยศ เป็นต้น ปัจจัยให้เกิดมิจฉาทิฏฐิ ได้แก่ พรโตโฆสะ ที่ไม่ดีไม่งาม สภาพแวดล้อมทางสังคมชั่วร้าย เฉพาะอย่างยิ่ง ปาปมิตร และอโยนิโสมนสิการ คือการทำในใจโดยไม่แยบคาย ไม่รู้จักคิด คิดไม่เป็น คิดไม่ถูกวิธี จึงกลายมาเป็นการกระทำของมนุษย์ การกระทำจะเกิดขึ้นได้ก็อาศัยอำนาจของจิต เป็นที่ตั้ง เป็นที่คอยควบคุมดูแลและบงการให้ความคิด ถูกผิดดีชั่ว เป็นหลักสำคัญส่วนหนึ่งในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ ที่จะทำให้เกิดความสุข และเป็นผลทำให้สังคมอยู่ร่วมกันอย่างสันติ พระพุทธศาสนาจึงสอนให้เข้าใจในเรื่องของกฎธรรมชาติ ก็เพื่อให้เราเข้าใจว่า เรากำลังมีชีวิตอยู่ในโลกที่ดำเนินไปตามกฎเกณฑ์แต่ “วิบัติ” (Phra Brahmagunabhorn (P.A. Payutto), 2014 : 691)

ในทัศนะของผู้เขียนนี้ได้นำเสนอ ความวิบัติในมุมของพระพุทธศาสนาทั้ง 2 ด้าน ทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม ซึ่งเป็นประโยชน์ในปัจจุบันและประโยชน์ภายหน้า เรียกว่า อัตตัตถะ หมายถึงประโยชน์ตน สิ่งที่เป็นคุณแก่ชีวิตช่วยให้เป็นอยู่ด้วยดี สามารถพึ่งตนหรือเป็นที่พึ่งแก่ตนได้ ไม่ว่าจะเป็นทิฏฐิธัมมิกัตถะ สัมปรายิกัตถะหรือปรมัตถะ ความมีชีวิตและสิ่งอันเกี่ยวพันให้ชีวิตเพียบพร้อมด้วยคุณสมบัติทั้งหลาย ทั้งทางกาย ทางสังคม ทางจิตใจและทางปัญญา ชีวิตที่มีคุณภาพ มีคุณค่า และมีความหมาย

2. ความหมายและความสำคัญของวิบัติ

ความหมายคำว่า วิบัติ ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน หมายถึง ความฉิบหายความหายนะ ความเป็นอัปมงคล เช่น ทรัพย์สมบัติวิบัติ ความเคลื่อนคลาด ความผิด เช่น อักษรวิบัติ ในความหมายที่ปรากฏในพจนานุกรมนี้ หมายถึง ภิกษุทั้งหลาย สัตว์ทั้งหลายหลังจากตายแล้วจะไม่ไปเกิดในอบายทุกติวินิบาต นรก เพราะความวิบัติแห่งญาติเป็นเหตุ เพราะความวิบัติแห่งภคเณเป็นเหตุ เพราะความวิบัติเพราะโรคเป็นเหตุ แต่สัตว์ทั้งหลายหลังจากตายแล้วจะไปเกิดในอบาย ทุกติ วินิบาต นรก เพราะความวิบัติแห่งศีลเป็นเหตุ หรือเพราะความวิบัติแห่งทิฏฐิเป็นเหตุ (Royal Institute Dictionary, 2011 : 1122)

ตามนัยที่ปรากฏในพระสูตรที่กล่าวถึง จะเห็นว่า ความวิบัติที่เกิดขึ้น เกิดขึ้นได้เป็น 2 กรณี คือเกิดจากบุคคลที่ทุศีลหรือมีศีลวิบัติ และทิฏฐิวิบัติ คือความเห็นที่ผิด ความเข้าใจผิด และความเชื่อที่ผิด ทั้งนี้ก็มีคำขยายนำหน้า เช่น สัมมาทิฏฐิ (ความเห็นชอบ) มิจฉาทิฏฐิ (ความเห็นผิด) แต่ถ้ามีคำว่า ทิฏฐิมาคำเดียว มักมีนัยไม่ดี หมายถึง ความยึดถือตามความเห็นความถ้อยมนที่ให้เป็นไปตามความเชื่อถือหรือความเห็นของตน (Phra Brahmagunabhorn (P.A. Payutto), 2015 : 131) ตามนัยความหมายของนักวิชาการของแต่ละท่านที่ได้กล่าวไว้ดังนี้

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) (Phra Brahmagunabhorn (P.A. Payutto), 2015 : 373-374) ได้ให้ความหมายคำว่า วิบัติ ว่าความเสีย ความผิดพลาด ความบกพร่อง ความเสียหายใช้การไม่ได้

ปิ่น มุกกันต์ (Mutukant, 1992 : 173) ได้กล่าวไว้ในหนังสือพุทธศาสตร์ ภาค 1 ถึงความมุ่งหมายในการรักษาศีลไว้ว่า การรักษาศีลนั้น โดยความหมายในการปฏิบัติ เป็นการเว้นจากการกระทำที่ไม่ดี ชั่วกันไม่ดี ลัทธิพญ์ไม่ดี ผิดลูกเขาเมียเขาไม่ดี โทหกกันไม่ดี กินเหล้าเมาสุรายาเสพติดของมึนเมาทั้งหลาย ทำให้เสียสติสัมปชัญญะ เสียทรัพย์ไม่ดี การรักษาศีล คือ การงดเว้นจากการกระทำที่ไม่ดีเหล่านี้

แก้ว ชิตตะขบ (Chittakhub, 2010 : 5) กล่าวไว้ในหนังสือหลักการถือศีลปฏิบัติธรรม ไว้ว่า ศีล 5 หรือเบญจศีลนี้เป็นมาตรฐานอย่างต่ำสำหรับการจัดระเบียบชีวิตและสังคมของมนุษย์ให้อยู่ในสภาพที่เอื้อโอกาสขั้นพื้นฐานในการที่จะสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงาม หรือทำการพัฒนาให้สูงขึ้น ไม่ว่าอย่างหนึ่งอย่างใดทางจิตใจหรือทางวัตถุก็ตาม จัดเป็นศีลขั้นพื้นฐานของศีลทั้งปวง

วศิน อินทสระ (Inthasara, 2012 : 14) กล่าวไว้ในหนังสือ พัฒนาชีวิตด้วยสัมมาทิฐิว่า ถ้าไม่มีสัมมาทิฐิ ไม่มีความเห็นที่ถูกต้อง ไม่มีความเข้าใจที่ถูกต้องแล้ว การพัฒนาก็จะพัฒนาไปทางรก ไม่เรียบร้อย รกทั้งกาย รกทั้งใจ รกทั้งศีลธรรม ศีลธรรมมันรก

สรุปได้ว่า ความวิบัติที่เกิดขึ้นมาจากน้ำมือของมนุษย์นั้น เกิดขึ้นมาได้จากความประพฤติกิเลส มีความเห็นที่ผิด เมื่อเหตุทั้งสองประการนี้มีอยู่ในจิตใจของบุคคลใดก็ตาม ย่อมนำความวิบัติ ความฉิบหาย มาสู่ตนเองและผู้อื่น ดังนั้น คำสอนในทางพระพุทธศาสนาจึงมุ่งเน้นในการพัฒนาทางด้านจิตใจเป็นหลัก สำคัญ เพื่อสร้างจิตสำนึกให้บุคคลทั่วไปได้รู้จักแยกแยะความดี ความชั่ว มีเหตุผล มีความนึกคิด พิจารณาใช้ปัญญาใคร่ครวญก่อนจะกระทำหรือพูดกล่าวออกไป เป็นสิ่งป้องกันไม่ให้ความวิบัติเกิดขึ้นแก่บุคคลเหล่านั้นทั้งส่วนที่เป็นประโยชน์ในโลกปัจจุบัน และในส่วนที่เป็นไปในโลกเบื้องหน้า คือ สัมปรายภพ นั่นเอง

หลักคำสอนในทางพระพุทธศาสนา ได้กล่าวไว้ว่า “กรรม” เป็นเครื่องจำแนกบุคคล ดีหรือชั่ว ขึ้นอยู่กับกรรมของตนเองเป็นหลัก คำว่า “กรรม” ในที่นี้ตามคัมภีร์ในทางพระพุทธศาสนา แปลว่าการกระทำ มีความหมายกลางๆ ใช้ได้ทั้งในทางดีและทางไม่ดี ถ้าเป็นกรรมดีเรียกว่า กุศลกรรม กรรมไม่ดีเรียกว่า อกุศลกรรม แต่ในความรู้สึกของคนทั่วไปมักเข้าใจคำว่ากรรมนั้น หมายถึง การกระทำไม่ดี และผลของการกระทำไม่ดี พระพุทธเจ้าได้ตรัสความหมายของกรรมไว้ใน นิพเพธิกสูตรว่า ภิกษุทั้งหลาย เพราะอาศัยเหตุนี้ว่า เรากล่าวว่าเจตนาเป็นตัวกรรม บุคคลคิดแล้วจึงกระทำด้วยกาย วาจา และใจ (Mahachulalong kornrajavidyalaya University, 1996).

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) (Phra Dhammapitaka (P.A. Payutto), 2000 :157) ได้อธิบายไว้ว่า “กรรม” แปลตามศัพท์ว่า การงานหรือการกระทำ แต่ในทางธรรมต้องจำกัดความจำเพาะลงไปว่า หมายถึง การกระทำที่ประกอบด้วย “เจตนา” หรือการกระทำที่เป็นไปด้วยความจงใจ ถ้าเป็นการกระทำที่ไม่มีเจตนา ก็ไม่เรียกว่าเป็นกรรมในความหมายทางธรรม

ดังนั้น วิบัติ จึงเป็นสิ่งที่ใครๆ ในโลกนี้ไม่ปรารถนาต้องการ และไม่พึงปรารถนาประสบพบเจอกับเหตุการณ์ที่ไม่พึงประสงค์ เมื่อเป็นเช่นนี้ จึงต้องจำเป็นที่จะต้องศึกษา และให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพื่อจะได้รู้จักแนวทางการแก้ไข และรู้วิธีที่จะป้องกันไม่ให้ความวิบัติเกิดขึ้นกับตัวเราเอง

“สมัยหนึ่ง พระผู้มีพระภาคพร้อมด้วยภิกษุสงฆ์หมู่ใหญ่เสด็จจาริกไปในแคว้นโกศล ทรงแวะลงข้างทางประทับที่ใต้ต้นไม้ ต้นหนึ่ง นายโคบาล (คนเลี้ยงโค) คนหนึ่งเข้าไปเฝ้า ได้สนทนา กับพระผู้มีพระภาคแล้วชื่นใจเลื่อมใส ได้อารธนาเพื่อเสวยที่บ้านของตนในวันรุ่งขึ้น พระผู้มีพระภาคทรงรับแล้ว วันรุ่งขึ้นได้เสด็จไปพร้อมด้วยภิกษุสงฆ์จำนวนมาก ที่บ้านของนายโคบาลนั้น เขาได้เตรียมอาหารที่ประณีตถวายพระพุทธรูปแล้วเสร็จแล้ว ทรงแสดงธรรมให้ฟังคืออนุปปกัปปิกขาและอริยสัจ นายโคบาลได้สำเร็จโสดาปัตติผล เมื่อพระพุทธรูปเสด็จกลับ เขาเดินไปส่งเสด็จ ช่วงระยะหนึ่งแล้วกลับ เขาถูกชายผู้หนึ่งฆ่าตายในระหว่างทาง ภิกษุบางรูปที่ตามมาภายหลังได้เห็นเขาถูกฆ่าตายแล้ว จึงไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระพุทธรูปทรงเปล่ง อุทานในเวลานั้นว่า “โจรเห็นโจร คนมีเวรเห็นคนมีเวร พึงทำสิ่งร้ายให้แก้กัน อันใด จิตที่ตั้งไว้ผิดยังทำร้ายบุคคลได้มากกว่านั้น” (Inthasara, 2014 : 111-112)

จะเห็นว่า เพียงแค่ความวิบัติ ที่เกิดจากการไม่มีศีลธรรม ยังทำให้เกิดความเสื่อมเสีย โดยหาประมาณไม่ได้เช่นนี้ เป็นผลพวงติดตามกันไปแบบลูกโซ่ส่งผลกระทบต่อกระบวนดำเนินชีวิตจากเคยมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี ก็กลับกลายเป็นชีวิตที่มีแต่ความทุกข์ ทั้งทางกายและใจ เป็นชีวิตที่ล้มเหลวทางสังคม ที่กล่าวมาทั้งหมดเป็นผลเนื่องมาจากตัวภิกษุเป็นสำคัญ คือมีความเห็นที่ผิด การมีความเห็นที่ผิดเพราะเหตุของการตั้งใจไว้ผิด การตั้งใจไว้ผิดเพราะเหตุเป็นมิจฉาภิกษุคือความเห็นที่ผิดไม่ถูกต้องตามความเป็นจริง

สรุปได้ว่า จิตที่ตั้งไว้ผิดเป็นจิตที่สามารถทำร้ายตัวเองและทำร้ายคนอื่น ด้วยเหตุที่จิตเป็นมิจฉาภิกษุ คือมีความเข้าใจผิดคิดว่าสิ่งที่ตนเองกระทำลงไปนั้นมีความถูกต้อง แต่ความเป็นจริงแล้ว บุคคลผู้เป็นมิจฉาภิกษุมักจะทำอะไรลงไปด้วยอำนาจของกิเลสที่คอยครอบงำจิตอยู่ตลอดเวลา ด้วยความสำคัญผิดมิจฉาภิกษุ จึงเป็นสภาพธรรมที่มีจริง ที่เป็นอกุศลธรรม ที่เป็นความเห็นผิดเห็นคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง เช่น เห็นผิดว่ากรรมไม่มี ผลของกรรมไม่มี เห็นผิดว่ามีสัตว์บุคคล เห็นผิดว่าเป็นสุข เห็นผิดว่าเที่ยง เป็นต้น รวมความว่า ความเห็นผิดเป็นการเห็นที่คลาดเคลื่อนตามความเป็นจริงในเรื่องของสภาพธรรมเป็นความจริงที่ว่า บุคคลผู้ที่ยังไม่ได้รู้แจ้งอริยสัจธรรม บรรลุถึงความเป็นพระอริยบุคคลขึ้นพระโสดาบัน โอกาสที่จะมีความเห็นผิด (มิจฉาภิกษุ) ก็ย่อมสามารถที่จะเกิดขึ้นได้ แล้วแต่ว่าจะมีมากหรือน้อย ความเห็นผิดนี้อันตรายมาก เป็นเหตุนำมาซึ่งอกุศลธรรมอย่างมากมาย เพราะเหตุว่าเมื่อมีความเห็นผิดแล้วอะไรๆ ก็ผิดตามไปด้วย กล่าวคือ ความประพฤติทั้งทางกาย ทางวาจา และทางใจ ก็ผิดไปด้วยตามความเห็นที่ผิดนั่นเอง ผลที่ตามมาคือ เป็นผู้มือบ้ายเป็นที่ไปในเบื้องหน้า ความวิบัติก็จักบังเกิดขึ้นแก่บุคคลผู้นั้น จึงเป็นเรื่องที่น่ากลัว และจะประมาทไม่ได้เลย

3. ประเภทของวิบัติ

หากเราจะมองให้เห็นภาพความชัดเจนของคำว่า วิบัติ ซึ่งจะมองเห็นได้อย่างชัดเจนในสังคมไทยทุกวันนี้ในสังคมของไทยได้เกิดความวิบัติขึ้นแล้ว ความวิบัติที่ว่า หมายถึง ความเสื่อมโทรมทางสภาพจิตใจอย่างหนัก และอาจมีแนวโน้มว่าจะเกิดเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ความวิบัติที่กล่าวมานี้ คือ ความวิบัติ 4 ประการ

(Mahachulalongkornrajavidyalaya University, 1996) ได้แก่ ศิลวิบัติ อาจารย์วิบัติ ญาณวิบัติและ อาชีวิบัติ

1. ศิลวิบัติ คือ การกระทำที่ขัดต่อศีลหรือการกระทำให้ศีลบกพร่อง ตัวอย่างเช่น ศิลวิบัติที่เกิดขึ้นกับพระภิกษุสงฆ์ ก็คือ พระที่ล่วงละเมิดวินัย ศิลวิบัติสำหรับคฤหัสถ์ คือ รักษาได้เป็นประจำไม่ขาด ถ้าขาดข้อใดข้อหนึ่งก็เรียกว่าศีลวิบัติ ศีล 8 สำหรับอุบาสกอุบาสิกา ตลอดระยะเวลาที่สมทานวันหนึ่งกับคืนหนึ่ง ถ้ามีการล่วงละเมิดข้อใดข้อหนึ่งก็เรียกว่า ศิลวิบัติเช่นกัน จากข่าวตามสื่อต่างๆ จะเห็นว่า มีข่าว พ่อช่มชื่นลูก ปู่ช่มชื่นหลาน และครูช่มชื่นศิษย์ ก็บอกได้ว่าศีลข้อกาเมสุมิฉฉาจาร ได้ถูกล่วงละเมิดแล้ว ไม่ว่าจะเป็นศีล 5 ศีล 8 หรือศีล 227 ก็ดี ไม่เว้นแม้แต่พระภิกษุสงฆ์ ล้วนแล้วแต่มีศีลวิบัติเกิดขึ้น แล้วก็ไปชวนให้สังคมได้วิพากษ์วิจารณ์อย่างมากมาย

ด้วยเหตุนี้คำสอนในทางพระพุทธศาสนาจึงเน้นให้มีการฝึก เพื่อให้มนุษย์ได้รับการพัฒนาทั้งทางกาย วาจาและใจ การพัฒนาในเบื้องต้น จึงมุ่งเน้นไปในเรื่องของพัฒนาให้ศีลเกิดขึ้นเป็นอันดับแรก ดังที่ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) (Phra Brahmagunabhorn (P.A. Payutto), 2008 : 46) ได้กล่าวไว้ในหนังสือ “จะพัฒนาคนกันได้อย่างไร?” ว่า “ศีล” เป็นเรื่องของการฝึกในด้านพฤติกรรม โดยเฉพาะพฤติกรรมเคยชิน เครื่องมือที่ใช้ในการฝึกศีล ก็คือวินัย วินัยเป็นจุดเริ่มต้นในกระบวนการศึกษา และการพัฒนามนุษย์ เพราะว่าวินัยเป็นตัวการจัดเตรียมชีวิตให้อยู่ในสภาพที่เอื้อต่อการพัฒนา โดยจัดระเบียบความเป็นอยู่การดำเนินชีวิตและการอยู่ร่วมกันในสังคม ให้เหมาะกับการพัฒนาและให้เอื้อโอกาสในการที่จะพัฒนา เมื่อฝึกได้ผลจนคนมีพฤติกรรมเคยชินที่ดีตามวินัยนั้นแล้ว ก็เกิดเป็นศีล ดังนั้น โดยสรุป วินัยจะมาในรูปของการฝึกพฤติกรรมเคยชินที่ดี และการจัดสภาพแวดล้อม ที่จะป้องกันไม่ให้มีพฤติกรรมที่ไม่ดี และเอื้อต่อการมีพฤติกรรมที่ดี ที่พึงประสงค์ การฝึกคนให้คุ้นกับพฤติกรรมที่ดี ตลอดจนการจัดระเบียบระบบทั้งหลายทั้งปวงในสังคมมนุษย์”

จะเห็นได้ว่า หากมนุษย์ได้รับการฝึกฝนในด้านความประพฤติที่เคยคุ้นชิน ด้วยการให้รู้จักรักษา และประพฤตินิสัยแล้วโดยอาศัยวินัยเป็นตัวฝึกเพื่อพัฒนาคน เมื่อได้รับการฝึกฝน ให้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของการรักษาศีล ซึ่งโทษที่เกิดจากการล่วงละเมิดศีลและความประพฤติที่นอกกรอบนอกทางแล้วผลที่ติดตามมาจะให้โทษหนักเบาเช่นไรบ้าง โทษที่เกิดจากการทำผิดกฎหมาย จารีตประเพณี และโทษที่มีผลต่อไปในเบื้องหน้า คือ มีอบายเป็นที่ไปสำหรับบุคคลผู้ทุศีล ตามหลักในคำสอนทางพระพุทธศาสนา

2. อาจารย์วิบัติ คือ มีความประพฤติเสียหาย เสียอาจารย์ เสียจรรยาบรรณ ความเสียหายที่เกี่ยวข้องกับพระภิกษุสงฆ์ มักจะต้องอาบัติเล็กน้อย คือ อาบัติอุลลัจจัย ปาจิตตีย์ ปาฏิเทสนียะ ทุกกฎทุกภาสิต เรียกว่า วิบัติแห่งอาจารย์ (Phra Brahmagunabhorn (P.A. Payutto), 2015 : 545) ในส่วนที่เป็นความประพฤติของคฤหัสถ์ ถ้ามีการกระทำใดๆ หรือความประพฤติที่ขัดต่อหลักแห่งจริยธรรม พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมต่อหลักศีลธรรมและจริยธรรมอันดีงามของสังคม ก็ถือได้ว่าเป็นอาจารย์วิบัติ ความ

วิปัตินี้สามารถเกิดขึ้นได้สำหรับทุกเพศ ทุกวัย ไม่ว่าชาติใด ภาษาใด ไม่เว้นแม้แต่พระภิกษุสงฆ์ หากบุคคลนั้นประพฤติปฏิบัติไปตามอำนาจของกิเลสที่มีอยู่ในขันธสันดานของมนุษย์ทุกคน

หากเรามองดูสังคมไทยในยุคปัจจุบันนี้ ความเสื่อมโทรมในทางด้านศีลธรรมนั้น เกิดขึ้นให้เห็นอยู่ทุกวัน ไม่เว้นแม้แต่ในสังคมระดับครอบครัว ความวิปัติที่เกิดขึ้นจากความประพฤติที่เสียหาย ล้วนแล้วแต่สร้างปัญหาให้กับสังคม “เหตุใดในปัจจุบัน ปัญหาจริยธรรมจึงแก้ไขได้ยากข้อสังเกตนี้ก็ไปสัมพันธ์กับสภาพของบ้านเมืองการที่เราให้ความสำคัญ หรือสนใจต่อเรื่องจริยธรรมและคุณธรรมมากขึ้น ก็เนื่องจากว่าในสังคมนี้หรือในประเทศชาตินี้เราได้ประสบปัญหาในทางจริยธรรมและคุณธรรม หรือเรียกศัพท์อย่างเก๋ๆ ว่าปัญหาทางศีลธรรมเพิ่มขึ้น” (Phra Brahmagunabhorn (P.A. Payutto), 2008 : 3)

เห็นได้ว่า เมื่อไม่มีศีลเป็นเครื่องควบคุมความประพฤติแล้ว ย่อมทำให้บุคคลนั้นมีความประพฤติที่เสียหาย ซึ่งเกี่ยวเนื่องกันโดยตรงหากไม่มีศีลเป็นข้อประพฤติปฏิบัติ ย่อมทำให้เป็นผู้ขาดอาจารย์ คือ ความประพฤติดี มารยาทงาม (Phra Brahmagunabhorn (P.A. Payutto), 2015 : 545)

ดังนั้น การที่บุคคลใดมีความประพฤติที่ดี มีมารยาทงาม รู้จักกาลเทศะ มีสัมมาคารวะ ความอ่อนน้อมถ่อมตน เป็นต้น ก็เนื่องด้วยเป็นผู้ตั้งตนอยู่ในศีล ซึ่งเป็นข้อประพฤติปฏิบัติขั้นพื้นฐานของมนุษย์ หากมนุษย์ขาดศีลธรรม ก็มักจะสร้างความเดือดร้อน ความวุ่นวายให้กับสังคม หรือแม้แต่ตนเองก็ต้องได้รับความเดือดร้อน เพราะความประพฤติที่ไม่ดีงามของตนเอง

3. ทิฏฐิวิปัติ คือ ความเห็นที่ขัดต่อความเป็นจริงหรือความเห็นผิดเป็นถูก ถ้าเป็นภิกษุก็คือเห็นผิดไปจากธรรม จากวินัยที่พระพุทธเจ้าตรัสสอนไว้ดีแล้ว แต่ถ้าเป็นคฤหัสถ์ก็เห็นได้จากการมีความคิดเห็นที่ผิดไปจากกฎเกณฑ์และกติกากฎเกณฑ์ในสังคมส่วนใหญ่ยอมรับและเห็นว่าควร ที่เรียกว่าจารีตประเพณีของแต่ละท้องถิ่นที่ได้กำหนดและยอมรับกันมานาน รวมไปถึงความเห็นที่ผิดไปจากคำสอนของศาสนาที่ตนเองนับถืออยู่

ทิฏฐิวิปัติที่ปรากฏใน อปปณณสูตร ว่าด้วยข้อปฏิบัติไม่ผิด “ภิกษุทั้งหลาย วิปัติ 3 ประการนี้ คือ 1) สิลวิปัติ (ความวิปัติแห่งศีล) 2) จิตตวิปัติ (ความวิปัติแห่งจิต) 3) ทิฏฐิวิปัติ (ความวิปัติแห่งทิฏฐิ) ทิฏฐิวิปัติ เป็นอย่างไรคือ บุคคลบางคนในโลกนี้เป็นมิฉฉาทิฏฐิ มีความเห็นวิปริตว่า “ทานที่ให้แล้วไม่มีผลยัญที่บูชาแล้วไม่มีผล ฯลฯ สมณพราหมณ์ผู้ประพฤติปฏิบัติชอบทำให้แจ้งโลกนี้และโลกหน้าด้วยปัญญาอันยิ่งยงแล้วสอนผู้อื่นให้รู้แจ้งก็ไม่มีในโลก” นี้เรียกว่า ทิฏฐิวิปัติ (Mahachulalongkornrajavidyalaya University, 1996)

จะเห็นได้ว่า ความวิปัติที่เกิดขึ้นด้วยอำนาจของทิฏฐิ เป็นความวิปัติที่เลวร้ายและรุนแรงมากกว่าความวิปัติทั้งหลายที่ได้กล่าวมาแล้ว เพราะความคิดที่ผิด ความเห็นที่ไม่ตรงตามสภาวะความเป็นจริง เมื่อมีความคิดความเห็นที่ผิด มักจะนำความวิปัติมาสู่ตนเอง ตลอดจนสร้างความเดือดร้อนให้กับคนอื่น ด้วยการเบียดเบียนตนเองและคนอื่น ความอิจฉาริษยา ความเห็นแก่ตัว ความโลภ ความโกรธ ความหลง

ทั้งหมดที่กล่าวมานี้ ล้วนแต่มีสาเหตุมาจากตัวทฤษฎีเป็นสำคัญ

4. อาชีววัติ คือ ความวัติแห่งการประกอบอาชีพ หรือการเลี้ยงชีพในทางที่ผิดไม่เหมาะสม ไม่ควรแก่เพศภาวะของตนเอง รวมไปถึงการเลี้ยงชีพในทางที่ผิดกฎหมาย ถ้าเป็นภิกษุก็คือการแสวงหา ลาภสักการะในทางมิชอบ ไม่ประกอบด้วยธรรมและวินัย เช่น การบอปป่วย แสดงอิทธิฤทธิ์เพื่อให้คน หลงมกมายจะได้นำเอาสักการะมาสู่ตน แต่ถ้าเป็นคฤหัสถ์ก็คือการเลี้ยงชีพที่ผิดกฎหมาย เช่น การหลอกลวง ต้มตุ๋น ค้ายาเสพติด หรือแม้แต่ค่าน้ำเมา ก็ถือว่าเป็นการประกอบอาชีพมิชอบในทางพระพุทธศาสนา

ภิกษุผู้ปรารถนาลามก ถูกความอยากครอบงำ ย่อมอวด อุตริมนุสธรรมอันไม่มีไม่เป็นจริงเพราะ เหตุอาชีวะ เพราะการณ์อาชีวะ ภิกษุถึงความเที่ยวชักสว่ เพราะเหตุอาชีวะ เพราะการณ์อาชีวะ ภิกษุกล่าวว่า ภิกษุใดอยู่ในวิหารของท่าน ภิกษุนั้นเป็นอรหันต์ เพราะเหตุอาชีวะ เพราะการณ์อาชีวะ ภิกษุณีขอโภชนะอันประณีต เพื่อประโยชน์ตนมาฉัน เพราะเหตุอาชีวะ เพราะการณ์อาชีวะ ภิกษุไม่อาพาธ ขอแกลงหรือข้าวสุก เพื่อประโยชน์ตนมาฉัน เพราะเหตุอาชีวะ เพราะการณ์อาชีวะ อาบัตินี้รวมเรียกว่า อาชีววัติ (Mahachulalongkornrajavidyalaya University, 1996)

จึงสรุปได้ว่า ประเภทของวัติที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นนั้น ทุกสิ่งทุกอย่างจะเกิดขึ้นได้ จะต้อง อาศัย ทฤษฎี เป็นตัวเหตุ และเป็นหลักสำคัญในการกระทำของมนุษย์ ตัวทฤษฎี หรือความเห็นของมนุษย์นี้ ที่เป็นตัวชี้ตัวผลักดัน และแรงจูงใจให้บุคคลกระทำในสิ่งที่ผิดหรือถูก เป็นประโยชน์หรือความเดือดร้อน ทั้งต่อตนเอง และต่อสังคมส่วนรวม

4. สรุป

วัติที่ได้กล่าวมาทั้ง 4 ประการ คือ ศีลวัติ อาจารย์วัติ ทฤษฎีวัติ และอาชีววัติ ทั้งหมดนี้ มีทฤษฎี วัติ เป็นตัวเหตุสำคัญ เป็นตัวผลักดัน ให้วัติทั้ง 3 ประการเกิดขึ้นได้ เพราะคำว่า ทฤษฎี คือความยึดถือ เอาความคิดเห็นของตนเป็นใหญ่ แต่จะถูกหรือผิดขึ้นอยู่กับว่าจะมีกัลยาณมิตรที่ดีหรือไม่ดีนั่นเอง หากมี กัลยาณมิตรที่ดี ย่อมทำให้บุคคลนั้น กลายเป็นมีจณาทิฐิ ผู้มีความเห็นที่ผิดจากความไม่เป็นจริงหรือความ ไม่ถูกต้องตามกฎหมายของสังคมที่วางเอาไว้ ให้คนหมู่มากได้ประพฤติปฏิบัติร่วมกัน อันจะนำมา ซึ่งความสงบสุขแห่งสังคม รวมความแล้วคือมีทฤษฎีที่วัตินั้นเอง

5. องค์ความรู้ที่ได้รับ

สามารถเข้าใจในความหมายของวัติในพระพุทธศาสนาได้อย่างแจ่มชัดความวัตินี้เป็น ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในทุกยุคทุกสมัย ความวัตินี้เป็นความเสื่อมทั้งทางด้านกายภาพและจิตภาพ ทางกายภาพหมายถึงเอาการประกอบอาชีพในทางทุจริต ทางจิตภาพหมายถึงเอาความประพฤติที่แสดงออก ผ่านการกระทำ จึงเห็นได้ว่า ความวัติที่เป็นภายนอกตนเป็นความเสื่อมที่ก่อให้เกิดในสังคม ความวัตินี้

ล้วนแล้วแต่เป็นผลมาจากทฤษฎีแนวทางการแก้ไขความวิบัติทางกายภาพคือการสำรวมอินทรีย์สังวรความวิบัติที่เกิดขึ้นมาจากภายในตัวบุคคลเป็นลักษณะนามธรรมสามารถทำลายล้างบุคคลนั้นให้เสื่อมลงและยังส่งผลกระทบต่อสังคมอีกด้วย จึงทำให้เข้าใจถึงขบวนการที่ก่อให้เกิดความวิบัติ และแนวทางการแก้ไขความวิบัติทางจิตภาพคือ การทำความเข้าใจในสถานการณ์ที่ปรากฏตามความเป็นจริง สามารถนำมาประยุกต์ใช้แก้ไขปัญหาความวิบัติในสังคมปัจจุบันได้

References

- Chittakhub, K. (2010). *Principles of observing Dhamma practice*. Bangkok: National Buddhism Office.
- Inthasara, W. (2012). *Develop life by right view*. Bangkok: Khumthong Industrial and Printing Company.
- Inthasara, W. (2014). *Buddhist exclamation*. Bangkok: Supa Publishing Co., Ltd.
- Mahachulalongkornrajavidyalaya University. (1996). *Thai Tipitakas*. Bangkok: Mahachulalongkornrajavidyalaya University Press.
- Mutukant, P. (1992). *Buddhism*. Bangkok: Mahamakut Rajavidyalaya University.
- Phra Brahmagunabhorn (P.A. Payutto). (2008). *Ethics Development*. 5st edition. Bangkok: PimSuay Co., Ltd.
- Phra Brahmagunabhorn (P.A. Payutto). (2008). *How can we improve our people?*. Bangkok: Buddhaddhamma Foundation.
- Phra Brahmagunabhorn (P.A. Payutto). (2014). *Buddhism*. 39st edition. Bangkok: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Phra Brahmagunabhorn (P.A. Payutto). (2015). *Dictionary of Buddhism*. 26st edition. Bangkok: Plidham Publishing Affiliated companies Pet and Home Publisher.
- Phra Dhammapitaka (P.A. Payutto). (2000). *Buddhism*. 9st edition. Bangkok: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Royal Institute Dictionary. (2011). *Royal Institute Dictionary*. 2st edition. Bangkok: Nanmee Books Public Co., Ltd.

